

راهپیماها و امضاى تومارها و تعطیل اعتراض آمیز حوزه‌ها [موضعگیری ائمه جمعه و علماء] و گردد همایی در مسجد اعظم قم بودند و از محاکمه و مجازات شرکت کنندگان در کنفرانس، برکناری وزیر ارشاد و برچیدن بساط روزنامه‌ها می‌گفتند. چراکه دو موضوع کنفرانس برلین و حمله شدید آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار با جوانان به روزنامه‌ها، در هم تنیده بود. ۱۴۰ تن از نمایندگان مجلس نیز در بیانیه خود ضمن آنکه مطالب مطرح شده در کنفرانس برلین را محاکوم می‌کردند، مطبوعات راهم بی‌نصیب نمی‌گذاشتند. راهپیمايان نیز ضمن سردادر شعار «العت و ننگ و نفرین - بر کنفرانس برلین» «مرگ بر قلم به دست مزدور» و «مطبوعات وابسته تعطیل باید گردد» راهم فراموش نمی‌کردند.

برخی از سران جناح راست با این محمل که اصلاح طلبان، پرچم حمایت از خاتمی را حمل می‌کنند از رئیس جمهور می‌پرسیدند نظر شما چیست؟ مخالفان از همراهی و همدلی اصلاح طلبان و مخالفان رژیم می‌گفتند. محمود دولت‌آبادی که برای اولین بار در خارج از کشور مخاطب شعار «مزدور برو گمشو» قرار گرفته بود به روزنامه‌ها گفت هیچ‌گونه همدلی و همراهی بین سخترانان و برهمزنندگان وجود نداشته است. اما در آن هیاهو کسی صدای او را نمی‌شنید.

رئیس جمهور هرگز به مسئولات مخالفان اصلاحات مستقیماً پاسخ نداد؛ اما چند روز بعد در جمع کارکنان وزارت علوم گفت: آنچه در برلین رخ داد، قابل قبول نیست. اما کار صدا و سیما راهم نمی‌پسندم. او در اعتراض به تلویزیون گفت آیا بنast هر چه در آرشیوهای بیرون بکشند و نشان بدند؟

صدا و سیما که این بار بیش از هر بار دیگر و بیش از اندازه، خود را در ماجراهای سیاسی داخل کرده بود، لابد نمی‌توانست به رئیس جمهور مستقیماً پاسخ دهد. اما در پاسخ اعتراض‌های دیگران تندروی کرد. علی لاریجانی رئیس سازمان صدا و سیما در یک برنامه تلویزیونی حزب سبزهای آلمان را حامی رژیم صهیونیستی و طرفدار همجنس‌بازان خواند و گفت از نظر فقهای پیش این فیلم اشکالی نداشته و در این میان از آیت‌الله شاهروdi نام برد. در حالی که قوه قضائیه موضوع را تکذیب کرد و روزنامه‌ها از قول منابع آگاه نوشتند که مقامات قوه قضائیه در این باره اظهار نظری نکرده‌اند. تندترین پاسخ صدا و سیما اما بدجای رئیس جمهور، موسوی لاری وزیر کشور را هدف گرفت که پیش فیلم را سوال برانگیز و پرایهام خوانده بود و از وجود کمیته بحران

در تلویزیون خبر داده بود. صدا و سیما در یک پاسخ غیر متعارف و بی سابقه که بعد از آن صدای شورای نظارت را درآورد به وزیر کشور نوشت: «به حال وزیر کشوری در این حد و قواره باید تأسف خورده که خبر کذب دستمایه این گونه تحلیل سیاسی نابجا شده است. مگر شما مسؤول امنیت نیستید؟ چرا اطلاعات کذب می‌دهید؟ این شما هستید که بحران ایجاد می‌کنید و با سخنان نادرست فضای کشور را ملتهب می‌نمایید!»

در این میان هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام با حضور در نماز جمعه تهران و سخنان تند و آتشین علیه اصلاح طلبان، آتش جدال را افروخته تر کرد. او ضمن حمایت از پخش فیلم سخنانی گفت که بعدها مایه مقالاتی علیه او شد. هاشمی خطاب به مخالفان پخش فیلم کنفرانس گفته بود: «شما هر شب در فیلمها، این خانمها را می‌بینید. کسی غصه این چیزها را نمی‌خورد، لااقل شما نمی‌خورید.» این سخنان به علی اکبر محتشمی (مدیر مسؤول روزنامه بیان و از نیروهای مجمع روحانیون مبارز) فرصت داد تا در روزنامه بیان بنویسد، که هاشمی رفسنجانی با بت این افتراهای باید محاکمه شود. در حالی که «پر تو سخن» که از مصباح یزدی حمایت می‌کند در سر مقاله خود می‌پرسید: «جرائم آقای هاشمی چیست که باید محاکمه شود؟ آیا این یک طرح حساب شده برای شکستن خاکریزها و فتح سنگرهای انقلاب اسلامی نیست. که متأسفانه گرد و غبار در راه، بعضی از خودبهای ساده‌لوح رانیز گرفتار خود کرده است.» سرانجام کار بدان‌جا رسید که دادگاه انقلاب اسلامی برای شرکت‌کنندگان در کنفرانس احضاریه فرستاد. از میان آنان اکبر گنجی قبل از زندان افتاده بود. شهلا لاهیجی و مهران گیز کار و علی افشاری احضار و بازداشت شدند. حکم جلب یوسفی اشکوری هم که نمازگزاران رامسر و طلاب حوزه علمیه تهران خواستار خلع لباس او شده بودند، صادر شد. جلالی پور، جمیله کدیور، مهندس سحابی با قرار وثیقه آزاد شدند و تکلیف بقیه هنوز روشن نیست.^۱

در جو سیاسی دهه اول اردیبهشت ماه ۱۳۷۹، و در پی فضای به وجود آمده پس از کنفرانس برلین یازده روزنامه از جمله آریا، آزاد، عصر آزادگان، آفتاب امروز، فتح، گزارش روز، بهداد نو، پیام آزادی، اخبار اقتصاد، صحیح امروز و مشارکت و پنج هفته‌نامه از جمله جبهه، آوا آبان، آرذش و پیام‌ها جزو طرف دادگستری تهران تعطیل شد.

۱. پیام امروز، ش ۳۹، ص ۵۰.

« مؤسسه ملی پژوهش افکار عمومی نیز با نظر سنجی از شهروندان، بستر مناسبی را برای ارزیابی منصفانه آرای مردم پیرامون کنفرانس برلین فراهم کرد. مطابق این نظر سنجی، که میزان دقت آن ۹۷/۵ درصد اعلام شد، ۷۱/۳ درصد پاسخگویان اظهار کردند که از پخش برنامه ناراحت شده‌اند. از این عده ۳۳ درصد گفته‌اند که از نحوه «پخش کنفرانس از تلویزیون» بیشتر ناراحت شده‌اند، ۵۱ درصد از برهمندان و شعاردهندگان در «جلسه» بیشتر ناراحتند و تنها ۱۶ درصد نسبت به سخنان سخنرانان اظهار ناراحتی کرده‌اند». ^۱

واکنش تهران و بازتاب آن در آلمان

آلمان پس از چند روزی سکوت و احتیاط تصمیم گرفت در مورد مسأله ایران کوتاه نیاید. نخست خود بنیاد هایتریش یُل به عنوان میهماندار کنفرانس با انتشار چند اطلاعیه شرکت کنندگان در کنفرانس برلین را از اتهاماتی که تهران به آنها نسبت می‌دهد مبراء داشت و خواستار رفع اتهام از آنها شد.

در روزهای اخیر با بالا گرفتن تعطیلی مطبوعات و ادامه بازداشت اکبر گنجی و احصار هر هفده نفر شرکت کننده در کنفرانس برلین؛ کار بسطح سیاسی کشیده شد و فرآکسیون پارلمانی «حزب سبزها» و «گروه ۹۰» با صدور اعلامیه اقدام دادگاه انقلاب اسلامی را در تمام این موارد محکوم کرد. لحن تند اعلامیه نشان می‌دهد در سطح بالای دولت آلمان تصمیم گرفته شده که سیاست حمایت از اصلاح طلبان ایران را با قاطعیت و آشکارا دنبال کنند.

خانم «ریتا گریس‌هابر» نماینده حزب سبزها در مجلس ملی آلمان و عضو کمیسیون سیاست خارجی مجلس در یک اطلاعیه مطبوعاتی که از جانب فرآکسیون صادر شد، نوشت: محافل محافظه کار ایران با نسبت دادن اتهامات نادرست قصد دارند نیروهای اصلاح طلب را از اعتبار بیندازند. وی با اشاره به زندانی کردن اکبر گنجی، اوج گرفتن دوباره جنگ قدرت در ایران و احصار افراد به دادگاه انقلاب، اضافه کرد: این هفده نفر میهمان «فرآکسیون پارلمانی سبزها و اتحاد ۹۰» و گروه پارلمانی آلمان و ایران بودند و نباید اقدام به گفت و گوهای فرهنگی و تبادل افکار با مجازات و از بین

بردن حیثیت افراد جواب داده شود. فراکسیون پارلمانی اعلام کرد با تمام توان از این افراد حمایت خواهد کرد.

سخنگوی دولت آلمان نیز اعلام کرد: «تحولات ایران را زیر نظر دارد و برای دولت آلمان آزادی جریان اطلاعات، میزان حقوق بشر محسوب می‌شود.»^۱

□

آنچه در این مجموعه می‌آید، ثبت واقعه کنفرانس برلین و واکنشهای اپوزیسیون خارج از کشور، جناحها، شخصیتهای سیاسی، فرهنگی داخل کشور و... است.

سخنان قابل تأمل مدعوین کنفرانس برلین و مفروض کردن فضای کنفرانس از سوی اخلالگران و نیروهای چپ افراطی بخصوص «حزب کمونیست کارگری ایران» و واکنش مسؤولین نظام، جناحهای سیاسی، ائمه جمعه و واکنش مختلف مردم و تحلیل کنفرانس از طرف اصحاب مطبوعات، آن را بر صدر موضوعات و مسائل سیاسی روز نشاند. و آن را تبدیل به یک موضوع ملی کرد.

به دلیل اهمیت مطالب و تقد آنها بر آن شدیم کلیه مطالب و سخنرانیهای موافق و مخالف را تبییب و تدوین نماییم. آنچه انگیزه و هدف اصلی انجام این پژوهش شد، آن بود که سخنان مدعوین از طرف متفکران و صاحبینظران و جناحهای بسیاری به عنوان خیانت به اصلاح طلبی و ملت اقلایی ایران در جامعه مطرح شد و اساساً موضوعی فرا جناحی و در سطح مسائل کلان جامعه ایران شده بود.

فضای نازام جلسه، لخت شدن یک زن و یک مرد و رقصیدن زنی نیز بر این اهمیت افزود. کثیری از مخالفین این کنفرانس شرکت در این کنفرانس را به نفع انقلاب و ارزشهای آن نمی‌دانستند و تعداد دیگری پیامد و تیجه آن را به نفع انقلاب می‌دانستند. آنچه قابل تأمل بود سوء استفاده از برگزاری کنفرانس برلین برای زیر سؤال بودن جنبش اصلاح طلبی پس از دوم خرداد ۱۳۷۶ است. جنبشی که در انتخابات پی در پی، کثیری از مردم عزیز ایران را به آیده‌ها و اهدافش متوجه کرده است.

محورهای کتاب

این اثر در دو فصل و ده پیوست تبییب و تدوین شده است. فصل اول روایت کنفرانس

^۱. پیشین، ۳۹، ص. ۵۳.

برلین در روزهای ۱۹ تا ۲۱ فروردین است و فصل دوم به واکنش شرکت کنندگان کنفرانس در ایران می‌پردازد و پیوستها نیز بر اساس واکنشهای انجام شده در خارج و داخل ایران مناسب با وقوع وقایع تنظیم شده است و هیچ‌گونه اولویت‌بندی بجز تقدم و تأخیر زمانی حوادث مذکور نبوده است.

مجموعه استناد و منابع مورد نظر تحقیق؛ شایان توجه است این مجموعه تحت نام «کنفرانس برلین؛ خدمت یا خیانت»، کاملترین مجموعه در معرفی و توضیح کنفرانس سه‌روزه برلین است، بسیاری از منابع تولیدشده ناقص به چاپ رسیده است. به عنوان مثال بسیاری از نشریات پرسش و پاسخها را چاپ نکردند، در صورتی که بسیاری از مطالب جدی و مهم در این قسمت آمده است و یا اینکه بعضی از سایتها اینترنتی و ویژه‌نامه‌ها مطالب را به صورت گزینشی منتشر کردند. منابع مورد استفاده این پژوهش به شرح زیر است:

۱. متن نوارهای سخنرانی که حدوداً ۱۶ ساعت است و در سایت اینترنتی موجود است.

۲. مطالب نوار ویدئویی. (چندین روایت)

۳. سایتها اینترنتی ایران امروز، شهر وند، هایپریش بُل و مجاهدین.

۴. مجلات و ویژه‌نامه‌ها از جمله:

ماهنامه پیام امروز، شماره ۲۹

ماهنامه زنان، شماره ۶۳.

ویژه‌نامه و ماهنامه اندیشه تحت عنوان «کنفرانس برلین در رسانه‌های جهان».^۱ روزنامه‌های کثیر الاتصال و هفته‌نامه‌ها از جمله: رسالت، جوان، گزارش نو، ایران، هم‌میهن، جام جم، صبح امروز، آفتاب امروز، عصر آزادگان، بیان، فتح، آریا، ایران فردا، جبهه، صبح (بسیاری از این روزنامه‌ها توقيف شده‌اند)

زمان جمع‌آوری اطلاعات: زمان مورد بررسی از ۲۰ فروردین ۱۳۷۹ تا ۱۵ خرداد ۱۳۷۹ است. یعنی از اولین روز طرح مطالب و رفتن مدعوین به خارج از کشور تا ۵۵ روز پس از آن، که حجم زیادی از مطالب ارائه شده است.

۱. دوره جدید، پیش‌شماره اول، اردیبهشت ۱۳۷۹.

در گردآوری و طبقه‌بندی مطالب، تذکر چند نکته ضروری است:

۱. در این تحقیق تنها دو سطح از سه سطح یک تحقیق اجتماعی-سیاسی در نظر بوده است. سطح اول گردآوری و طبقه‌بندی و سطح دوم تبییب، تدوین و توصیف تفصیلی مطالب و موضوعات است.
۲. روش گردآوری مطالب به صورت اسنادی است و کلیه نوارها، فیلمها، روزنامه‌ها و مجلات (منابع و مأخذ این اثر) مورد مطالعه قرار گرفته است. قابل ذکر است یک خبر و گزارش در چندین جا آمده است که در اینجا به کاملترین خبر توجه شده است. خبر کاملتر در این اثر آمده و لذا این طور نیست که یک خبر فقط در یک جا آمده و در جاهای دیگر نیامده است.
۳. این اثر مواد اولیه یک تحقیق همه‌جانبه در حوزه جامعه‌شناسی سیاسی را به دست می‌دهد. در واقع کالبدشکافی و ثبت و مونوگرافی یک واقعه سیاسی-ملی است.
۴. هدف پژوهشگران این اثر تنها ثبت مطالب موافقین و مخالفین کنفرانس برلین است و برای اهمیت ثبت این موضوع همین بس که بسیاری از نخبگان، صاحب‌نظران، جناحهای سیاسی و مسؤولین حکومتی و اپوزیسیون خارج از کشور به آن توجه کرده‌اند.
۵. شعارها، سخنان حضار، همه‌جهات، سخنان غیر رسمی و مطالبی که برای فهم بیشتر متنها لازم بوده است، در داخل قلب ۱ آمده است.

نکات قابل توجه در این اثر

۱. این اثر پژوهشی با هدف اطلاع‌رسانی و تغییر افکاری پیرامون یک بحران ملی است، که توجه بسیاری را به خود معطوف کرده است. همان‌طوری که سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی نیز با هدف اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی تصاویری از کنفرانس برلین را برای مردم ایران به نمایش گذاشت.
۲. ما با بسیاری از موضع و تحلیلهای مطرح شده در این اثر موافقت نداریم. علی‌الخصوص با پاره‌ای از دیدگاههای اپوزیسیون خارج از کشور که با رفتار رشت خود نسبت به شرکت کنندگان ایرانی در کنفرانس و مسؤولین جمهوری اسلامی، و با

بی منطقی و هوچیگری مخالفت صریح کردند و شعارهای افراطی را سر دادند. لذا مسؤولیت سخنان آنها بر عهده خودشان است.

۳. ما سعی کردیم روایت و قرائتهای مختلف را به صورت جامع و کامل در این اثر تبییب و تدوین نماییم. لذا در انتخاب مطالب گزینش ارزشی و تقدم و تأخیر و اولویت نبوده است، بلکه مطالب بر اساس واکنشهای اتفاق افتاده آمده‌اند.

۴. اپوزیسیون خارج از کشور نظرات متفاوتی نسبت به برگزاری کنفرانس داشته‌اند، چیز افراطی و علی‌الخصوص حزب کمونیست کاری از ابتدا با برگزاری کنفرانس مخالف و با رفتار رشتی که از خود نشان دادند، در پی اخلالگری در جلسه بودند. این گروههای افراطی با توجه به ادعای دمکرات بودن و آزاداندیشی، بسیاری از صحنه‌های نابهنجار را در عرصه بین‌المللی بدنبایش گذاشتند که قابل توجه و تأمل است. این عملکرد و رفتار آنها حتی از طرف پارهای از اپوزیسیون خارج از کشور نوعی لمپنیسم سیاسی ارزیابی شد.

۵. در طرح مسائل و زمان پرسش و پاسخ، متأسفانه بعضی از سوال‌کنندگان از کلمات تند، وشت و خارج از عرف نسبت به مسؤولین نظام استفاده کردند که قبل از خوانندگان عزیز و محترم عذرخواهی می‌کنیم. به جهت حفظ جمله به جای کلمات زشت و موهن و خارج از ادب نقطه‌چین گذاشته‌ایم.

۶. در تبییب مطالب اپوزیسیون خارج از کشور به مهترین نوشته‌ها و تحلیل‌ها توجه شده است. به عنوان مثال نقل مطالب پروانه حمیدی و بهمن نیرومند به دلیل آن است که حمیدی در روز دوم در هنگام سخنرانی اشاری لخت شده بود و نیرومند از جمله مجریان و گردانندگان اصلی کنفرانس بود. وی با رفتار اخلالگران مخالف بود و در جلسه خطاب به آنها گفت: شما دمکرات، آزاداندیش نیستید و فقط مدعی هستید.

در تحلیل کنفرانس از بعضی از نویسندهای خارج از کشور مطالبی آمده است که آنها قابل توجه و تأمل است. آنها سعی کردند با آشنایی بیشتری که از مواضع اپوزیسیون دارند به تحلیل کنفرانس پردازنند. در قسمت تشكلهای اپوزیسیون نیز به بیانیه‌های مهمی که در براندازی و اخلالگری و توهین به بعضی از شرکت‌کنندگان نقش مهم داشته‌اند، توجه شده است.

۷. در پرسش و پاسخ از سوی سوال‌کنندگان مطالبی طرح می‌شود که اولاً خود

موضوعات قابل توجه است. ثانیاً برخی از شرکت‌کنندگان بر اساس احساس مسؤولیت و در حد بضاعت و اطلاعات خود پاسخ می‌دهند. پیشنهاد می‌شود مسؤولین نظام جهت تقویر افکار عمومی پاسخهای دقیقتری را به سوال کنندگان ارائه دهند.

۸. مطالب اپوزیسیون خارج از کشور به جهت طرح و تبلیغ آنها در این اثر نیامده است. بلکه بدلیل آشنایی خوانندگان با رفتار، اندیشه، شخصیتهای نابهنجار پارهای از آنها آمده است. مطالب عمق‌کننده و دشمنی و بی‌منطقی آنها را نسبت به جامعه ایران نشان می‌دهد.

۹. گزارشها و روایتهای فضای کنفرانس بیشتر از خارج از کشور انتخاب شده است چراکه گزارشگران آنها به فضای کنفرانس نزدیکتر بودند و اخبار دقیق‌تری داشته‌اند.

۱۰. سخن آخر این‌که، آنچه در شرایط اجتماعی-سیاسی جامعه ایران اهمیت دارد، تحول پس از دوم خرداد و فرایند پس از آن تحت عنوان اصلاحات است. اصلاح طلبان کثیری در پی تأسیس و استقرار مؤلفه‌های دوم خرداد (از جمله جامعه مدنی، گفت‌وگو، تنش‌زدایی در عرصه بین‌المللی، حق انتخاب و مشارکت مردم و غیره) هستند و آنچه برای ایشان مهم است، آزمون پراهمیت استراتژی تنش‌زدایی در عرصه‌های داخلی و خارجی و تحلیل و تبیین مسائل اجتماعی-سیاسی ایران است.

کنفرانس برلین از جمله مسائل مهم پیش‌روی اصلاحات در فرایند اقدامات برخی نیروهای اصلاح طلب است. از طرف دیگر سوالاتی را می‌توان در پی برگزاری کنفرانس برلین مطرح کرد، از جمله: آیا موضوع مهمی همچون کنفرانس برلین آزمونی دوباره برای تحقق ایده‌های اصلاح طلبان نبود؟ آیا شرکت در این کنفرانس از طرف پارهای از اصلاح طلبان خدمت یا خیانت به منافع ملی و مصالح انقلاب بود؟ آیا بحران‌سازیها و واکنشهای تند نسبت به این موضوع منطقی و عاقلانه بود؟ آیا شرکت کنندگان کنفرانس نماینده جریان اصلاح طلبی در ایران بودند؟ آیا کنفرانسی در این حد باید به موضوعی ملی تبدیل می‌شد و کل جریان اصلاح طلبی مورد نقد و حذف قرار می‌گرفت؟ آیا سیماهی جمهوری اسلامی با نمایش صحنه‌هایی از کنفرانس برلین در پی این بود که جریان اصلاح طلبی و استراتژی اصلاح طلبان را به بی‌دینی، سکولاریسم، علاقه به رقاصی و مسائل ضد اخلاقی متهم نماید؟ و یا در پی اطلاع‌رسانی متعارف بود؟ پاسخ به این سوالات سوالات دیگر همه در گرو آشنایی دقیق با حوادث واقعه در

کنفرانس است. گردد آورندۀ امید می‌برد با تلاشی که صورت گرفته پاسخ به مسوالت‌ها مذکور و داوری درباره کنفرانس برلین از طریق کتاب حاضر با انصاف و دقت انجام گیرد و در مقام داوری ارزشی روشن شود که جریان‌های بانی این حادثه کدام خدمت ورزیده و کدام خیانت.

خوش بود گر محک تجربه آید به میان
ناسیه روی شود هر که در او غش باشد

از همه کسانی که در به ثمر رسیدن این پژوهش مرا پاری نمودند، سپاسگزارم. از جمله گروه پژوهشی بنیاد فرهنگ و اندیشه معاصر و مدیریت محترم انتشارات طرح نو که زمینه چاپ این مطالب مهم را برای آینندگان و تحلیلگران و تاریخ مکتب و فرهنگ عمومی فراهم نمودند.

حمد و سپاس مخصوصی خداوند رحمن و رحیم است. خداوند کریمی که به ما خرد و آگاهی و تدبیر داده است.

در پایان اگر کتاب حاضر بتواند تصویری روشن و فارغ از ارزش‌داوری به خوانندگان عرضه نماید، برترین پاداش برای صاحب این قلم خواهد بود.

محمد علی زکریایی
تهران، ۱۵ خرداد ۱۳۷۹

فصل اول

روایت کنفرانس سه روزه بولین

جزوه راهنمای کنفرانس بولین^۱

(۱۳۷۹ فروردین ۲۰۰۰ - ۲۱ آوریل ۱۹۷۹)

در سالهای اخیر بحثی همه‌جانبه در جمهوری اسلامی ایران درباره تعریف و تعیین حکومت، رابطه دین و علم و همچنین دین و سیاست آغاز گردیده که در جهان اسلام بی‌همتاست. در عین حال در حدی گسترده و همه‌گیر، در همه بخش‌های اجتماعی و بسویزه در بین طرفداران و فعالین باسابقه دوران انقلاب و تشکیل دهندگان جمهوری اسلامی اقداماتی اولیه برای ایجاد یک جامعه مدنی در حال انجام گرفتن است.

موضوع مجادله اجتماعی در ایران، بسی بیش از نقد ساختار کنونی قدرت است. بحث بر سر اصلاح فهم از اسلام، همخوان و هماز کردن اصول اسلامی با موازین یک جامعه بیدار و آزاد و جدایی دین از حکومت است. این حداقل برداشت ناظران مطلع در آلمان است. هدف بنیاد هاینریش بُل این است که نمایندگان نیروهای اصلاح طلب را، چه آنان که در نظام فرار دارند و چه آنان که در نهادهای مدنی و خودگردان غیر حکومتی فعالند، به آلمان دعوت کند تا از ارزیابی ایشان درباره خویش و اوضاع کنونی ایران آشنا شود و برای ایجاد یک افکار عمومی مطلع و مثبت آلمانی، به اطلاعاتی دست اول درباره تحولات جاری ایران دست بابد.

موضوع سخنرانیها، مقاله‌ها و بحث‌های کنفرانس به قرار زیر است:

۱. ترجمه متن آلمانی جزو راهنمای کنفرانس به زبان فارسی به تقلیل از سایت اینترنتی ایران امروز.

موضوعات کنفرانس

ایران پس از انتخابات مجلس

به دلیل انجام انتخابات اخیر مجلس، کنفرانس را با بحثی عمومی درباره نتایج و پیامدهای انتخابات و تأثیر آن بر روند توسعه سیاسی در ایران افتتاح خواهیم کرد.

اسلام، اصلاح و جامعه مدنی مدرن

در حال حاضر در ایران روحانیان فراوانی یافت می‌شوند که سؤالات بنیادینی را به طور علنی مطرح می‌کنند. این سؤالات از طرف روحانیان محافظه کار صریحاً کفر خوانده می‌شود. آیا باید بعضی از ستنهای فرقه‌ای را که برای دوره‌های تاریخی معینی کاربرد داشته‌اند، اکنون در متن زمان حوال و از منظر آن معنا کرد؟ آیا ارائه یک تعریف جدید از جدایی دین از حکومت، پیش شرط ناگزیر برای ایجاد و کیارآمد کردن یک جامعه دمکراتیک است؟ جالب توجه است که یک چنین پرشتابی از جمله از طرف روحانیان بلندمرتبه‌ای مطرح می‌شوند که خود از مبارزان فعال برای استقرار جمهوری اسلامی بوده‌اند. از درون این گفتمان اصلاح، طرحی کلی و فهمی جدید از اسلام در حال شکل‌گیری است که برای کل جهان اسلام بسی با اهمیت خواهد بود.

حقوق و جنبش زنان

شک نیست که بدون همت و شرکت زنان، جنبش اجتماعی حاضر در ایران، نه کیفیت و نه وسعت کنونی را می‌توانست داشته باشد. هم‌اکنون تعداد فراوانی سازمان، نشریه و انتشارات زنان و همچنین جنبشها بی به‌ابتکار زنان در ایران فعالند. این‌ویژه از این گروه خواهان سهیم شدن زنان در امور اجتماعی و تساوی حقوق زن و مرد هستند. بسیاری از این زنان خود را فمینیستهای مسلمان می‌دانند. آنان بنا به تعبیر جدید از قرآن و حدیث و با انکا به آن، خواهان بهبود وضع اجتماعی و حقوقی زنان هستند و از نهادهای قضایی، قانونگذار و اداری به‌خاطر عقاید مردسالارانه‌شان انتقاد می‌کنند و زنان ایران را به عملی کردن شعار شرکت زنان در عرصه فعال سیاست که از انقلاب اسلامی تاکنون در حد شعار مانده، فرامی‌خواهند. اگرچه برای افکار عمومی آلمان غیر قابل تصور است، ولی گویا روسی و آزادگی در ایران متفاوض نیست.

جوانان در ایران امروز و مطالبات دانشجویی

در کنار زنان، نسل جوان نیز یکی از ارکان جنبش اصلاح طلبی در ایران است. دقیقاً ۴۰٪ جمعیت ایران، یعنی ۳۰ میلیون نفر زیر ۲۵ سال قرار دارند. جوانان سالیان دراز یکی از پرجنب و جوش ترین و مصمم‌ترین بخش جامعه برای برقراری حکومت اسلامی در ایران بوده‌اند. آنان یکی از از خود گذشته‌ترین طرفداران آیت‌الله خمینی (ره) بودند، یعنی طرفدار یکی از سرخست‌ترین مخالفان لیبرالیسم. آنان آماده بودند به‌حاطر اسلام و در جنگی مقدس علیه عراق بجنگند و شهید شوند. اما بسیاری از آنان در این فاصله جزء متقدین وضعیت اجتماعی کنونی در ایران شده‌اند. براستی جوانان در ایران چه می‌خواهند؟ آیا خواست آنان فقط این است که بدون دنباله روی از یک خط ایدئولوژیک تحمیلی و بدون تحمل فشار اخلاقی حکومت که مدام تبلیغ و موعلجه می‌شود، بتوانند آزاد بیندیشند؛ و به‌دلیل پرورش استعدادهای خود و شکوفایی آزاد خویش باشند؟ کنفرانس ایران علاقه‌مند است که به‌این موضوع، به‌افکار جوانان در ایران امروز و به‌مطالبات دانشجویی که در تابستان گذشته عیان شد، پردازد.

رسانه‌ها، هنر و ادبیات در روند اصلاحات و دمکراسی

با انتخاب خاتمی به عنوان ریاست جمهوری، گشایشی درونی در ایران حادث شد که کاهش سانسور و پیدایش مطبوعات آزاد از نتایج آن گشایش‌اند. اگرچه تاثیت آن هنوز راه درازی در پیش است، روزنامه‌ها و مجلات مکرراً توفیق می‌شوند، خبرنگاران و نویسندهای محبوس می‌شوند، و ابتدگان وزارت اطلاعات بسی هیچ واهمه‌ای نویسندهای را به قتل رسانندند. رادیو و تلویزیون همچون گذشته در اختیار کامل محافظه‌کاران است. با این‌همه، طبیعت فصل نوین در ایران را نمی‌توان نادیده گرفت. حضور مطبوعات لیبرال، کاهش سانسور و گشایش مرزها حتی برای نویسندهای و هنرمندان متقد از برجهاته‌ترین دستاوردهای جنبشی است که خواهان توسعه یک جامعه مدنی کارآمد است.

اقتصاد و سیاست زیست‌محیطی در جمهوری اسلامی ایران

کشور ایران از نظر اقتصادی و زیست‌محیطی با مسائل بسی بزرگی مواجه است.

بخش بزرگی از بازار اقتصاد در ایران در دست نهادهای مذهبی است و بازار سیاه بسیار پر رونق است. جنگ ایران و عراق و نارضایتی از سیاستهای جمهوری اسلامی سبب مهاجرت صدها هزار نفر متخصص از کشور شده است. یک چندین زیانی برای هر کشوری غیر قابل جبران است. سقوط قیمت نفت در سالهای اخیر سبب کسری بودجه دولت شده است. آلودگی هوای تهران، کمبود آب و در عین حال آلودگی منابع آبی سبب شده که مسئله حفاظت محیط زیست روز به روز اهمیت فرازینده‌ای در سیاست داخلی بیابد. تمامی این علایم نشان‌دهنده ضرورت تغییر در سیاست اقتصادی و زیستمحیطی در ایران است.

ارزیابی و چشم‌انداز سیاست آلمان در برابر ایران

روابط ایران و آلمان از زمان انقلاب اسلامی همواره حساس بوده است. دلایل تیرگی پیش‌آمده در روابط بین دو کشور، از نظر آلمان، انتقادهایی بوده که به بعضی رفتارهای ایران داشته است؛ از جمله انتقاد به توجیهی به رعایت حقوق بشر، به سیاست خارجی ایران در برابر ایالات متحده آمریکا و اسرائیل، پشتیبانی از گروههای معروف تروریست و بالاخره انتقاد به سو، قصد و قتل مخالفان سیاسی در خارج از کشور.

کوشش دو جانبه این دو کشور برای نزدیکی و تفاهم متقابل از طریق به اصطلاح «گفت‌وگوی انتقادی» نتوانست راه به جایی ببرد و به شکست انجامید. حکم دادگاه «میکونوس» که مسؤولان بالای حکومتی در ایران را آمرین این قتلها دانسته بود، باعث تعطیل موقت سفارتخانه‌های هر دو کشور شد. ولی از سرگیری روابط دیپلماتیک هنوز نتوانسته روابط بین آن دو را به حالت عادی بازگرداند. امید است در بحث نهایی کنفرانس که به موضوع سیاست خارجی آلمان در برابر ایران اختصاص یافته، پیشنهادهای راهگشایی در این باره به میان آورده شوند.

زمان‌بندی و برنامه‌های کنفرانس برلین

برگزارکننده: «بنیاد هاینریش بُل»، با همکاری «خانه فرهنگهای جهان»،

از ۹-۷ آوریل ۲۰۰۰ (۱۹-۲۱ فروردین ۱۳۷۹) در برلین

محل برگزاری کنفرانس

Haus der kulturen der welt, John-Foster Dulles Allee 10, Berlin-Tiergarten

ایران بعد از انتخابات مجلس: تحرّک روند اصلاح طلبی در جمهوری اسلامی
جمعه ۷ آوریل (۱۹ فروردین ۱۳۷۹)

ساعت ۲۰:۱۸-۱۹:۲۵ / نمایش فیلم «دو زن» به کارگردانی تهمینه میلانی (سالن کوچک)

ساعت ۰۰:۲۰-۰۱:۲۵ / افتتاح کنفرانس (سالن بزرگ)، خیر مقدم توسط پترس زیل
(خانه فرهنگ‌های جهان) و کلاوس لینزن‌مایر (بنیاد هاینریش بُل)

ساعت ۰۱:۲۵-۰۲:۲۵ / میز گرد (سالن بزرگ)

ایران بعد از انتخابات مجلس: مسائل مورد بحث روز
عزت‌الله سحابی (مدیر مسئول نشریه ایران فردا و وکیل سابق مجلس)
حجت‌الاسلام یوسفی اشکوری (سرپرست دفتر فرهنگی دکتر شریعتی)
کاظم کردوانی (سرپرست دبارتمنان فرانسه «کانون زبان ایران» و عضو هیأت
مدیره کانون نویسندگان ایران)
اکبر گنجی (نویسنده، خبرنگار آزاد، نویسنده مقالات در روزنامه‌های صبح
امروز، عصر آزادگان، فتح و دیگر نشریات)
مهرانگیز کار (وکیل دادگستری، مدافع حقوق زنان و نویسنده)

گرداننده بحث: احمد طاهری (خبرنگار هرانکفورت روندشاو و اسلام‌شناس)

وضعیت و موقعیت دانشگاهها: اسلام و دمکراسی در آینه اعتراض‌های دانشجویی
شنبه ۸ آوریل (۲۰ فروردین ۱۳۷۹)

ساعت ۱۰:۱۰-۱۲:۳۰ / سخنرانی و بحث (سالن بزرگ)

علیرضا علوی‌تبار (سردیر صبح امروز، عضو مؤسس انجمنهای اسلامی
دانشجویان)

علی افشاری (عضو هیأت مدیره انجمنهای اسلامی دانشجویان)
 کاظم کردوانی (سرپرست دبارتعان فرانسه «کانون زبان ایران» و عضو هیأت مدیره کانون نویسنده‌گان ایران)
 شرکت‌کننده در بحث: توماس درگر (خبرنگار روزنامه ناگنس سایتونگ)
 گرداننده بحث: هاینریش‌فلد (پژوهشگر رشته فرهنگ‌شناسی از بیلفلد)

اصلاح طلبی اسلامی و جامعه مدنی مدرن
 ساعت ۱۶:۳۰-۱۷:۳۰ / سخنرانی و بحث (سالن بزرگ)
 حجت‌الاسلام یوسفی اشکوری (سرپرست دفتر فرهنگی دکتر شریعتی)
 حمیدرضا جلایی‌پور (صاحب امتیاز روزنامه عصر آزادگان و نشاط)
 شرکت‌کننده در بحث: مهدی سردانی (نویسنده و اسلام‌شناس)
 گرداننده بحث: برتر فراگنر (پروفسور ایران‌شناسی)

سخنرانی و بحث پیرامون مسائل اقتصادی و محیط زیست در جمهوری اسلامی
 ساعت ۱۶:۳۰-۱۷:۳۰ (همزمان در سالن کوچک)
 فریبرز رئیس‌دانان (اقتصاددان و محقق دفتر پژوهش‌های فرهنگی)
 علیرضا علوی‌تبار (سردبیر صحیح امروز و استاد دانشگاه در رشته جامعه‌شناسی توسعه)

خدیجه مقدم (سرپرست سازمان غیر دولتی جمعیت زنان برای مبارزه با آلودگی محیط زیست)
 شرکت‌کننده در بحث: م. بوذرگ (مدیر عامل اتاق بازرگانی ایران و آلمان در تهران)

گرداننده بحث: یوهانس راینر (محقق علوم سیاسی و عضو بنیاد علم و سیاست)

ادامه برنامه شبہ
 ساعت ۲۲:۳۰-۲۳:۳۰ موسیقی ایرانی و کتابخوانی
 نوازنده‌گان: حمید متیسم (تار و سه‌تار) و بهنام سامانی (دف و تنبک)

کتابخوانی: محمود دولت‌آبادی، منیر و روانی پور و محمد علی سپانلو
گرداننده برنامه: بهمن نیر و متند (نویسنده)
 این برنامه در سالن کوچک (خانه فرهنگ‌های جهان) اجرا می‌شود.

یکشنبه ۹ آوریل (۲۱ فروردین ۱۳۷۹)
 ساعت ۱۳:۱۰ سخنرانی و بحث (سالن بزرگ)

رسانه‌های عمومی، هنر و ادبیات در روند ایجاد اصلاحات و دمکراسی
 چنگیز پهلوان (پروفسور جامعه‌شناسی فرهنگی)
 شهلا لاهیجی (مدیر انتشارات روشنگران)
 محمد علی سپانلو (شاعر، مقاله‌نویس و منتقد ادبی)
 اکبر گنجی (نویسنده، خبرنگار آزاد، نویسنده مقالات در روزنامه‌های صبح
 امروز، عصر آزادگان، فتح و دیگر نشریات)
گرداننده بحث: نوید کرمانی (خبرنگار روزنامه فرانکفورت نز آلمانیه سایتونگ و
 اسلام‌شناس)

سخنرانی و بحث: حقوق و جنبش زنان
 ساعت ۱۳:۳۰-۱۰ (همزمان در سالن کوچک)
 مهرانگیز کار (وکیل دادگستری، مدافعان حقوق زنان و نویسنده)
 شهلا شرکت (سردبیر روزنامه زنان در ایران)
شرکت‌گننده در بحث: ریتا گریس هابر (وکیل پارلمان آلمان، عضو حزب
 سبزها و بوندنس ۹۰)
گرداننده بحث: کتابون امیرپور (خبرنگار روزنامه فرانکفورت دوندشاو و
 اسلام‌شناس)

ارزیابی آینده روابط ایران و آلمان
 ادامه برنامه یکشنبه ساعت ۱۷:۳۰-۱۴:۳۰ / میز گرد ترها و نظریات مقدماتی (۱۵
 دقیقه)

یوهانس رایسنر (محقق علوم سیاسی و عضو بنیاد علم و سیاست) بحث با یکی از نمایندگان وزارت خارجه آلمان

ریتا گریس هابر (وکیل پارلمان آلمان، عضو حزب سبزها و بوندنس ۹۰ و عضو کمیسیون خارجی پارلمان آلمان)
بهمن نیرومند (نویسنده)

چنگیز پهلوان (پروفسور جامعه‌شناسی فرهنگی)

جمیله کدیور (وکیل مجلس آینده ایران، مشاور سابق رئیس جمهوری، آقای خاتمی)

گرداننده بحث، رالف فوکس (عضو هیأت مدیره بنیاد هاینریش بُل)
سخنرانیها و بحثهای این کنفرانس به زبانهای فارسی و آلمانی ایجاد شده و گفتارها به طور همزمان به فارسی و آلمانی ترجمه می‌شود.

ورود برای همه آزاد است
برنامه‌ریزی و سازماندهی؛ توماس هارتمن، مهدی جعفری گُرزینی و بهمن نیرومند

برای اطلاعات بیشتر با این آدرس تماس بگیرید:

Heinrich-Boll-stiftung, Rosenthalerstr. 40/41, 10178 Berlin

Telefon: 030-285-34-240

برنامه فوق طبق سفارش برگزارکننده توسط دارالترجمة ابن سينا (همبورگ) از آلمانی به فارسی ترجمه شد.

مسئولان؛ بهمن نیرومند، مهدی جعفری گُرزینی، برنده آسباخ (بنیاد هاینریش بُل)

برنامه موقت میهمانان پس از برگزاری کنفرانس بنیاد هاینریش بُل
دوشنبه ۱۵ آوریل الی جمعه ۱۶ آوریل ۲۰۰۰ در برلین

دوشنبه ۱۵ آوریل ۲۰۰۰ (۲۲ فروردین ۱۳۷۹)

ساعت ۱۲-۱۳:۳۰/ گردش دور شهر با شرکت کنندگان ایرانی کنفرانس (راهنمای

یک اتوبوس در اختیار قرار دارند) حرکت از هتل زورات، آلت موآبیت ۹۹، تیرگارتن ساعت ۱۲:۱۴ / صرف نهار

مکان: هنوز مشخص نیست.

ساعت ۱۷:۳۰ - ۱۴:۳۰ / دعوت و پذیرایی از جانب اداره مطبوعاتی و اطلاعاتی دولت جمهوری فدرال آلمان

مکان: کنفرانس مطبوعاتی فدرال، مرکز مطبوعات و دیدارکنندگان، فریدریش شتراسه

مسئول: دکتر گرهارد کوتسنر، اداره مطبوعات فدرال

ساعت ۲۰:۰۰ / صرف شام همراه با بحث درباره اوضاع کنونی سیاسی و اجتماعی در ایران با فراکسیون حزب سبزها در مجلس فدرال، گروه کار خاور نزدیک.

مکان: جمعیت پارلمانی، ابر شتراسه ۳۰، روبروی ساختمان مجلس فدرال.

سازماندهی: خانم بهاته زیگلر^۱، دفتر خانم ریتا گریس هابر، نماینده مجلس

فدرال

شرکت کنندگان: در مجموع در حدود ۴۵ نفر (کلیه میهمانان ایرانی، فراکسیون مجلس فدرال، بنیاد هاینریش بُل و مترجمان)

پایان مراسم باز

استراحت شب: هتل زورات، آلت موآبیت ۹۹، تیرگارتن

سه شنبه ۱۱ آوریل ۲۰۰۰ (۲۳ فروردین ۱۳۷۹)

ساعت ۱۳_۱۱ / بازدید از هیأت تحریریه، ملاقات با روزنامه‌نگاران روزنامه دی ولت

ساعت ۱۴:۳۰ - ۱۳:۱۴ / صرف ناهار

مکان: هنوز مشخص نیست.

ساعت ۱۸_۱۵ / ملاقات‌های جداگانه شرکت کنندگان ایرانی کنفرانس با وزارت فدرال برای همکاریهای اقتصادی و وزارت امور خارجه.

مکان: هنوز مشخص نیست.

مسئول و هماهنگ کننده: برنده آسباخ، مهدی جعفری گرزینی

ساعت ۱۸ آزاد برای برنامه‌های خصوصی.

استراحت شب؛ هتل زورات، آلت موآبیت ۹۹، تیرگارتن

چهارشنبه ۱۲ اوریل ۲۰۰۰ (۲۲ فروردین ۱۳۷۹)

ساعت ۱۲-۱۵:۳۰ / ملاقاتهای جداگانه شرکت کنندگان ایرانی کنفرانس درباره موضوعهای مختلف همراه با دیدار از نهادها، به عنوان مثال:

ساعت ۱۲-۱۱ / سیاست خارجی با دکتر اوپریش کلوزه (سوسیال دمکرات)

شرکت کنندگان در گفت‌وگو؛ عزت‌الله سحابی، علیرضا علوی‌تبار، مهران‌گیز کار، حمیدرضا جلایی پور^۱، جمیله کدیور، بهمن نیرومند (مترجم)

مکان: دفتر دکتر کلوزه (نماینده مجلس فدرال)، 29 Mauerstrasse، طبقه اول،

آناه ۲۹۶.

ساعت ۱۳-۱۵:۳۰ / صرف ناهار در Hackesche Hoefe، ترتیب داده شده از جانب بنیاد هاینریش بُل

مکان: بنیاد هاینریش بُل

آدرس: Berlin-mitte, Rosenthaler Str. 40/41

ساعت ۱۷-۱۸:۳۰ / بازدید ویژه مجلس فدرال آلمان با ادای توضیحات لازم به زبان انگلیسی. سپس بازدید از گند شیشه‌ای ساختمان مجلس فدرال آلمان

مکان: در ورودی جنوبی ساختمان مجلس فدرال آلمان

از ساعت ۱۹ صرف شام با گروه پارلمانی آلمان و ایران (افقی بیندیگ، سوسیال دمکرات)

مکان: رستوران توخر، Pariserplatz، نزدیکی دروازه براندنبورگ

هماهنگ کننده: بهاته تیگلر

پایان: باز

استراحت شب؛ هتل زورات، آلت موآبیت ۹۹، تیرگارتن

۱. قابل ذکر است حمیدرضا جلایی پور در تاریخ ۱۳۷۹/۱/۲۲ برلین را به قصد تهران بهدلیل تعین تکلیف وضعیت مأمور افغانستانی سردار سردار روزنامه عصر آزادگان ترک کرده است.

پنج شنبه ۱۳ آوریل ۲۰۰۰ (۲۵ فروردین ۱۳۷۹)
 ساعت ۱۰:۳۰ / تجمع در جلوی ایستگاه راه‌آهن باغ و حش برلین حرکت با قطار راه‌آهن به طرف فرانکفورت

ساعت ۱۹ / خیافت انجمن فرهنگ و هنر ایران و آلمان در شهر مایتس (انجمن ثبت شده) با همکاری دانشگاه، نهاد دانشگاهی جهت ارائه خدمات اجتماعی به دانشجویان و نمایندگان مجلس

مکان: سالن غذاخوری جدید دانشجویان، دانشگاه مایتس، Staudingerweg 15

غذا، بوفه با غذاهای گرم و سرد همراه با موسیقی
مسئولان: بهمن نیرومند، مهدی جعفری گُرزینی
استراحت شب: هتل ایپیس، راین آله، مایتس

جمعه ۱۴ آوریل ۲۰۰۰ (۲۶ فروردین ۱۳۷۹)
ساعت ۲۰ / جلسه کتابخوانی با نویندگان ایرانی: محمود دولت‌آبادی، محمد علی سپانلو و منیرو روانی پور
اداره کننده برنامه: بهمن نیرومند
مکان: انتیتو گوته، مونیخ
مسئول و همراه: مهدی جعفری گُرزینی
شماری از شرکت کنندگان میهمان برنامه‌هایی که در نقاط مختلف آلمان اجرا می‌گردد، می‌باشد و به طور خصوصی در این برنامه‌ها شرکت می‌نمایند.
بازگشت به ایران برای سایر شرکت کنندگان ایرانی

یادآوری مهم

در روزهای ۱۷ و ۱۸ آوریل ۲۰۰۰ بر طبق قرار با فریدر ولف-بوخرت (بنیاد هاینریش بُل در بروکسل) احتمالاً گفت و گویی با شرکت کنندگان ایرانی انجام خواهد گرفت.

شرکت کنندگان: اعضای پارلمان اروپا، کارکنان کمیسیون اروپا و نمایندگان بنیاد. موافقت اصولی برای انجام گفت و گو ابراز گردیده است.
هماهنگ کنندگان: بهمن نیرومند، مهدی جعفر گُرزینی

روز اول

جمعه ۷ آوریل ۲۰۰۰—۱۹ فروردین ۱۳۷۹

فضای کنفرانس در روز اول

روایت اول گزارش نخستین روز کنفرانس^۱

کنفرانس «ایران پس از انتخابات مجلس»، که «بنیاد هاینریش بُل» مبتنکر و سازماندهنده آن است، شامگاه روز جمعه ۱۹ فروردین در محل خانه فرهنگهای جهان در شهر برلین آغاز به کار کرد.

خانه فرهنگهای جهان بعداز ظهر روز جمعه بزرگترین اجتماع سیاسی خود را تجربه کرد. سالن انتظار بزرگ خانه فرهنگها لبریز از جمعیت بود. از ۲ ساعت قبل از برگزاری اولین جلسه صدهانف در این سالن گردآمده بودند. بزرگترین سالن این مجموعه نتوانست همه علاقهمندان را در خود جای دهد و بیاری از مردم محیور شدند از طریق تلویزیونی که در خارج سالن بود، سخنرانیها را دنبال کنند. جمعیت قریب دوهزار نفر بودند.

پیش از آغاز کنفرانس تعداد انگشت شماری از فعالین سیاسی در محوطه جلوی خانه فرهنگها علیه برگزاری سعینار و علیه جمهوری اسلامی شعار می دادند. در داخل سالن و به هنگام آغاز کار کنفرانس نیز مخالفان کنفرانس دست به اخلال زدند و سخنان افتتاح کننده جلسه با اعتراضها و شعارهای توهین آمیز مخالفین برگزاری آن مواجه گردید.

۱. به نقل از سایت اینترنتی ایران امروز، فروردین ۱۳۷۹.

اعتراض کنندگان بیش از نیم ساعت جلسه را با شعارها و اعتراضهای پراکنده به تعریق انداختند. بیم عدم برگزاری جلسه می‌رفت که با مهارت افتتاح‌کننده جلسه، آقای کلاوس لینزن‌مایر و بعد از یک کشمکش طولانی بین مأمورین امنیتی و معتبرضین بالاخره سمینار آغاز به کار کرد.

افتتاح‌کننده جلسه وقتی که فضای اجلاس را متشنج دید، تلاش کرد تا از عدم برگزاری اجلاس مانع شود و با توضیح و در یک مورد با بهره‌گیری از نیروهای امنیتی حاضر در جلسه سعی نمود معتبرضین را آرام نماید و در یک مورد اقدام به دستگیری یک نفر و خارج کردن او از سالن نمود. این خواسته افتتاح‌کننده جلسه با قیام اکثریت عظیمی از حضار در جلسه مواجه گردید و او اعلام کرد این به معنای رأی اکثریت عظیمی از حاضرین در مقابل چندنه نفر از مخالفین است که به آغاز و ادامه سخنانی تمایل دارند و از اعتراض کنندگان خواست که برای این رأی هموطنان خود احترام بگذارند.

آقای احمد طاهری، رئیس جلسه نیز در سخنان افتتاحی خود گفت: این رسم دمکراتی نیست که جلسه معطل داد و فریادهای شما بشود. دمکراسی حکم می‌کند که همدمیگر را تحمل کنیم. به حاضرین وقت داده خواهد شد که نظرات خود را با جمع در میان بگذارند. در ماههای گذشته بحثهای زیادی درباره روند اصلاحات در ایران صورت گرفته، ما انتظار داریم بنیاد هاینریش نل، که از همکاری خانه فرهنگهای جهان برخوردار شده و برگزاری این سمینار را تدارک دیده است، مورد حمایت و استقبال شما قرار گیرد. ولی صحنه‌هایی که اکنون شاهد آن بوده‌ایم، برای ما بیگانه است. گویا برخی می‌خواهند اینجا را به خشونت بکشانند. آرزویم این است که این کنفرانس موفقیت‌آمیز و آموزنده پایان بذیرد. ما با همدمیگر بحث و گفت و گوی احترام‌آمیز خواهیم داشت نه این که سبب جبهه‌گیری و موجب نفرت گردد. ما در اینجا برای جنگ جمع نشده‌ایم.

طاهری پس از اشاره به مبارزات تابستان گذشته دانشجویان برای آزادی و دمکراسی تأکید کرد: همکاری دمکراتیک داخل و خارج برای تأمین دمکراسی و رعایت حقوق بشر برای همه کشور ضروری است. ما از ۱۷ نفر دعوت به عمل آورده‌ایم که درباره آینده سیاسی و اجتماعی ایران بعد از انتخابات اخیر صحبت

کنند و نتایج انتخابات را مورد بررسی قرار دهند. هم‌اکنون در مقابل مردم ایران شانس جدید فراهم شده است که ایران بهسوی دمکراسی برود. این شانس را از دست ندهید.

پس از سخنان آقای طاهری بار دیگر جلسه با اعتراضها و شعارهای پراکنده مخالفین مواجه شد. اما وی سخنرانان را معرفی کرد و سمینار کار خود را آغاز کرد. سخنرانان امروز (جمعه ۱۹ فروردین، ۷ آوریل) سمینار به ترتیب عبارت بودند از: خانم مهرانگیز کار، آقایان عزت‌الله سحابی، حسن یوسفی اشکوری، کاظم کردوانی و اکبر گنجی. در ادامه متن کامل سخنرانیهای روز اول می‌آید.

روایت دوم گزارش نخستین روز کنفرانس

در برلین چه گذشت؟^۱

به دعوت بنیاد هاینریش بُل کنفرانس سه روزه‌ای از تاریخ ۷-۹ آوریل در برلین برگزار شد. در این کنفرانس که عنوان «ایران بعد از انتخابات» را داشت، ۱۷ نفر از نویسندگان، روزنامه‌نگاران و حقوق‌دانان شرکت داشتند.

بنیاد فرهنگی هاینریش بُل که اصولاً سیاست‌ش حمایت از نویسندگان در هر گوشه‌ای از جهان در مقابل تضییعات و فشارهای حکومتی است، اولین بار نبود که نویسندگان ایرانی را دعوت می‌کرد. در چند سال گذشته این بنیاد به اشکال مختلف از جمله دادن بورسیه شش ماهه و یک‌ساله، دعوت به سخنرانی و رابطه با هنرمندان ایرانی و حمایت از آنها را به نمایش گذاشته بود. ویژگی این بار کنفرانس که از نظر تعداد دعوت‌شوندگان از ایران بی‌سابقه بود، حضور تعدادی از دست‌اندرکاران روزنامه‌نگاری از ایران بود که در چند سال گذشته در حکومت مسؤولیت‌هایی داشتند و اکنون از فعالین جنبش اصلاح طلبی حکومتی هستند. از سوی دیگر بنیاد هاینریش بُل که در ارتباط تنگاتنگ با سبزها فعالیت دارد، پس از سفر فیشر، وزیر امور خارجه آلمان به ایران که از حزب سبزه است، یکی از موضوعات اصلی کنفرانس را رابطه سیاسی ایران و آلمان قرار داده بود.

برگزاری این کنفرانس عکس العملهای متفاوتی را برانگیخت. قسمت اعظم

۱. فرید، شهلا، به قتل از سایت اینترنتی فدایی (Org)، فروردین ۱۳۷۹.

ایرانیان خارج از کشور از امکان گفت و گوی روزنامه‌نگاران داخل با ایرانیان خارج از کشور استقبال کرده و در عین حال بسیاری از آنها از این‌که شکل برگزاری این کنفرانس چنان بود که در حقیقت عضوی از جامعه ایران، یعنی اپوزیسیونی را که سرکوب شده و از جانب جمهوری اسلامی حذف شده، همچنان حذف می‌کند و گویا خواسته‌ای دمکراتیک برای اولین بار از درون رژیم مطرح شده، انتقاد و اعتراض داشتند. بخشی دیگر از ایرانیان کلاً برگزاری این کنفرانس را در خدمت امیال سیاسی و اقتصادی دو طرف می‌دانستند، و به برگزاری آن اعتراض داشتند که طیف دوم برخی از کانونهای دمکراتیک آلمان، سازمان راه‌کارگر، اتحاد فداییان و حزب کمونیست کارگری را در بر می‌گرفت. شیوه‌های اعتراضی آنها متفاوت بود.

از تصمیم به برگزاری آکسیونهای اعتراضی تا تلاش به برهم زدن کنفرانس به هر قیمتی که شکل دوم را حزب کمونیست کارگری نمایندگی می‌کرد.

روز جمعه پس از نمایش فیلمی که جایگزین فیلم اعلام شده قبلی یعنی «دو زن» شده بود، کنفرانس افتتاح شد. در این روز بیش از ۱۵ نفر در سخنرانیها شرکت کردند، عده محدودی از مخالفین کنفرانس که آکسیونهای اعتراضی را عملأً به داخل سالن متقل کرده بودند، با شعار دادن و فریادهای اعتراضی مانع شروع جلسه می‌شدند، جلسه با تأخیر نیم ساعت آغاز به کار کرد.

کلاً فریادها و شعارهای اعتراضی و حتی توهین شخصی به سخنرانان از طرف معتبرضان به تشنج در جلسه انجامید. در یک مورد آقای لینزن‌مایر از جمعیت حاضر خواست، آیا موافق ادامه کنفرانس هستند، و جمعیت او را با پا خاستن تأیید کرد. در این موقع نیروی امنیتی حاضر تشنج کنندگان جلسه را مورد حمله قرار داد و اقدام به اخراج یک نفر نمود. بسیاری از جمعیت حاضر از این‌که معتبرضان آنها را در موقعیت قرار داده‌اند که چون موافق هیاهو کنندگان نیستند، بایستی در صف تأیید کنندگان سخن برگزار کنندگان و سخنرانان قرار گیرند، خشنود نبودند. بالاخره پس از طی این روند، جلسه آغاز شده و سخنرانان به ترتیب خانم مهرانگیز کار و آقایان سحابی، یوسفی اشکوری، کاظم کردوانی و اکبر گنجی درباره تحرک روند اصلاح طلبی در کشور صحبت کردند.

روایت سوم گزارش نخستین روز کنفرانس

کنفرانس ایوان پس از انتخابات مجلس در برلین چکوونه بروگزارشد، یا نشد^۱

روز جمعه ۷ آوریل کنفرانس سه روزه بنیاد هایتریش بُل و خانه فرهنگهای جهان در برلین با اقدامات شدید امنیتی و تعداد بسیاری پلیس، آغاز به کار نمود. بنیاد هایتریش بُل، بنیادی است فرهنگی- سیاسی و وابسته به حزب سبزهای آلمان (در آلمان هر حزبی که در پارلمان صاحب فرآکیون باشد، می تواند با کمک دولت صاحب بنیادی باشد که مقاصد سیاسی و فرهنگی او را پیاده کند. بنیاد فریدریش ابرت وابسته به حزب سوسیال دمکرات می باشد و بنیاد کنراد آدنانر بنیاد وابسته به حزب دمکرات مسیحی و...) این بنیاد به همراه بهمن نیرومند و مهدی جعفری گُرزپنی، یک ایرانی باتابعیت آلمانی وابسته به حزب سبزهای نوید کرمانی و کتابیون امیرپور و یک آلمانی به اسم هارتمن که در زمینه مسائل خاورمیانه فعال می باشد، سازماندهی این کنفرانس را از ماهها قبل به عهده داشتند (در اولین متنی که بنیاد منتشر و به نهادهای مختلف فاکس نموده است، از احمد عزیزی سفير ایران در آلمان و نماینده‌ای از وزارت امور خارجه آلمان نیز به عنوان برنامهریزان این کنفرانس نام برده شده است).

نام کنفرانس «ایران پس از انتخابات مجلس» بود و جزو راهنمای (بروشور) رنگی آن به عکس خاتمه مزین قرار بود که جمعه ۷ آوریل ساعت ۶ بعداز ظهر، کنفرانس بانمایش فیلم «دو زن» تهمینه میلانی آغاز به کار کند، گویا کپی فیلم در بین راه (شاید هم در ایران) گم شده است، به هر حال به جای آن فیلم «فصل پنجم» نمایش داده شد.

از ساعت ۵ بعداز ظهر جمعیت کثیری به این مرکز آمده است، در گوشه‌ای از سالن ورودی میز نوشابه‌ای با رومیزی سفید و به شکل زیبایی تزیین و اطراف آن میزهای گرد برای مدعوین تهیه دیده شده بود.

با موافقت سازماندهان یک میز کتاب به کتابفروشی عربی اختصاص داده شده بود. در سالن ورودی حزب کمونیست کارگری دارای یک میز کتاب بود، این میز را خودشان همراه آورده بودند. در هر گوشه‌ای اگر میز خالی بود، نهادها و سازمانهای

^۱. روستا، مهین، به نقل از سایت ایترنی شهر وند، فروردین ۱۳۷۹.

مختلف آن را از آن خود می کردند. کانون پناهندگان سیاسی ایرانی در برلین و کتابفروشی ایرانی «سرای اندیشه»، که اجازه نداشتند میز کتابی داشته باشند، از این میزها استفاده کردند. (کانون پناهندگان در نامه‌ای از خانه فرهنگ‌های جهان تفاضای میز کتاب نموده بود و کتاب‌پاسخ دریافت کرده بود که تصمیم سازماندهان بر آن است که به هیچ وجه چنین امکانی به کسی ندهند). اما روی میز مطبوعاتی برگزارکنندگان علاوه بر جزووهای راهنمای کنفرانس، بیانیه‌های مطبوعاتی سازمان فداییان خلق (اکثریت)، سازمان جمهوری‌بخواهان ملی ایران و حزب دمکراتیک مردم ایران نیز قرار داشت. این سه سازمان از قبل همه تلاش خود را در دفاع از این کنفرانس به کار بردند.

روی میز کانون پناهندگان سیاسی ایران در برلین نامه اعتراضی به بنیادهای نیریش بُل و خانه فرهنگ‌های جهان به دو زبان فارسی و آلمانی و همچنین کتابهای آیه‌های شیطانی و در برلین هنوز قاضی هست و شماره‌های مختلف نشریه ایران رپورت (ارگان لیگ بین‌المللی حقوق بشر) نیز قرار داشت. بعد از نیم ساعت دو نماینده بنیاد و خانه فرهنگ‌های جهان به مسؤولین این میز مراجعت کردند و گفتند میز باید در عرض ۱۵ دقیقه جمع شود. دو مأمور پلیس که بالباس شخصی در سوی دیگر میز ایستاده بودند، بعد از ۱۵ دقیقه هشدار دادند که میز را باید به فوریت جمع کنیم. بعد از مذاکره با سازمان‌دهندگان کنفرانس، رئیس خانه فرهنگ‌های جهان گفت استثنائاً امشب می‌شود میز کتاب در محل گذشت و روزهای دیگر چنین اجازه‌ای به کسی داده نمی‌شود. اما روز شنبه نیز میزهای کتاب گذاشته شدند و مورد اعتراض قرار نگرفتند.

همزمان با ورود جمعیت به سالن برای دیدن فیلم پناهندگان، پلاکاردهایی را که کانون پناهندگان تدارک دیده بود، بر سر راه جمعیت در دست گرفتند. روی این پلاکاردها شعارهایی مانند: «لغو حکم اعدام»، «جدایی دین از دولت»، «لغو سنگار»، «لغو حجاب اجباری»، «چرا اپوزیسیون خارج از کشور در کنفرانس حضور ندارد» و... نوشته شده بود.

برای برنامه افتتاحیه سالن ۱۰۰۰ نفره خانه فرهنگ‌های جهان در نظر گرفته شده بود. برای ورود به سالن تک‌تک افراد به شدت کترول می‌شدند و مورد بازرسی بدنه قرار می‌گرفتند.

سه ردیف صندلی جلوی سالن با کاغذهای سفیدی که روی آن نوشته شده بود «رزرو» علامت گذاری شده بود. روی سن، یک میز بزرگ با پنج صندلی قرار داشت. در مقابل سن بیش از ۴۰ مأمور امنیتی رو به جمعیت، به صفت ایستاده بودند. افراد پلیس در دو صندلی اول هر ردیف و همچنین در میان جمعیت نشسته بودند. سخنرانان که عبارت بودند از: خانم مهرانگیز کار و حجت‌الاسلام اشکوری، کاظم کردوانی و اکبر گنجی از پشت صحنه وارد سالن شدند. از یک طرف صدای کف زدنها متوالی جمعیتی کثیر و از طرف دیگر فریاد و همه‌مهه امرگ بر جمهوری اسلامی «عده‌ای دیگر فضارا پر کرد. سخنرانان، نه روی صحنه بلکه روی صندلیهای رزرو شده جاگرفتند. برای این‌که جمعیت آرام شود، از سخنرانان دعوت شد روی صحنه بروند. دکتر زیل، مدیر خانه فرهنگ‌های جهان پشت میکروفون رفت ناچله را افتتاح کند. گروهی از زنان برلین به نام «زنان تبعیدی ایرانی علیه بنیادگرایی برلین» که آکسیون‌هایی در اعتراض به این جلسه برنامه ریزی و پیش‌بینی کرده بودند، اولین آکسیون خود را به‌اجرای گذاشتند: نقاضاًی یک دقیقه سکوت که از طرف شادی امین شروع شد. به محض این‌که شادی امین شروع به صحبت کرد، گردانندگان برنامه بازیاد کردن صدای بلندگوها کوشیدند صدای او را خفه کنند و طرفداران سخنرانان فریاد براور دند: «خفه شو»، «بیشین» به‌این ترتیب جلسه به‌اعتراض کشیده شد. جمعی دیگر نیز با شعار «مرگ بر جمهوری اسلامی» مژول خانه به‌اعتراض برخاستند. در آن سر و صدا و شلوغی دکتر زیل پشت بلندگو رفت و اعلام کرد کسانی که می‌خواهند جله ادامه پیدا کند، اظهار نظر کنند. اکثریت حاضران با کف زدنها متوالی حرشهای او را تأیید کردند. با این نمایش قدرت، داد و فریادها نیز به شدت بالا گرفت. همزمان با این اعتراضها و کف زدنها، زنان طرفدار «زنان تبعیدی ایرانی علیه بنیادگرایی برلین» چادرهای مبارزنهای را باز کردند که داخل آنها شعارهای اعتراضی نوشته شده بود.

عده‌ای چادرها را از دست معترضین می‌کشیدند، و در برخی موارد نیز حتی تعدادی از معترضین مورد تعرض بدنهٔ قرار می‌گرفتند، از جمله: خانمی با دسته کاغذی که در دست داشت به‌دهان یکی از معترضین زده و...»

وقتی که علی‌رغم کف زدنها معتقد جمعیت طرفدار، اعتراض ادامه یافت،

رئیس خانه فرهنگ‌های جهان از جمعیت پرسید: موافقید پلیس مخالفان را از سالن خارج کند؟ بسیاری از حاضران به علامت تأیید دست زدند. سپس دکتر زیل رو به پلیس کرد و گفت: اینها را از سالن دور کنید.

پلیس که رسماً از طرف هوراکشان و رئیس خانه فرهنگ‌های جهان اجازه عمل گرفته بود، به شکلی بسیار وحشیانه به جمعیت وسط سالن حمله کرد. حداقل ۸ پلیس امنیتی شادی امین را محاصره کردند و هر کدام ضربه‌ای به او می‌زدند. احمد طاهری رئیس جلسه از جای خود بلند شده بود و از جمعیت می‌خواست دست بزنند و جمعیت حاضر نیز با کف زدن خود پلیس را تشویق می‌کردند.

چند نفری که برای نجات شادی امین از ضربات پلیس به او نزدیک شدند نیز مضر و ب شدند. این حمله وحشیانه پلیس به بخشی از شرکت کنندگان، جلسه را به طور کامل به هم ریخت. مسؤول بنیاد هایتریش بُل برای کنترل جلسه به پشت بلندگو رفت و از هر دو طرف (هم پلیس و هم کسانی که معارض بودند) یا مورد ضرب و شتم قرار گرفتند. خواست از این کار دست بردارند. بعد از این که پلیس به زور یکی از حاضران را از جلسه بیرون برداشت، دکتر زیل گفت: گویا خواست این خانم اعلام یک دقیقه سکوت بوده است، مایک دقیقه سکوت اعلام می‌کنیم. به دلیل این که اعلام سکوت بدون بیان علت انجام یافته بود اعتراض شد، این بار به من نیرومند پایی میکروفون رفت.

با اعلام یک دقیقه سکوت برای هزاران هزار قربانی که طی بیست سال گذشته به دست جمهوری اسلامی به قتل رسیدند، جمعیت بپا خاست و اعتراض‌ها نیز فرونشست.

بعد از سکوت جلسه آرام گرفت و با سخنرانی عزت الله سحابی آغاز به کار کرد. سخنرانان این شب عزت الله سحابی، مهرانگیز کار، اکبر گنجی و کاظم کردوانی بودند. سخنان عزت الله سحابی با اظهار این که آنها در ایران مانده و فرار نکرده‌اند، بلکه آنجا به مبارزه ادامه دادند و خطر کردند، مورد اعتراض جمعی قرار گرفت.

مهرانگیز کار بیشتر در مورد موقعیت زنان سخنرانی کرد. سخنان او مورد تشویق حاضران قرار گرفت. کاظم کردوانی توانست در فضای آرام سخنرانی خود را ادامه دهد، اما هنگام سخنرانی اکبر گنجی جلسه دوباره نا آرام شد و اعتراض

به شخص او بدون توجه به سخنرانی اش شدت گرفت. علی‌رغم اعتراضهایی از جانب برخی از شرکت‌کنندگان او نیز توانست سخنرانی خود را به اتمام برساند. در پایان نیز به چند نفر از حاضران امکان بحث و سؤال به هر یک مدت دو دقیقه داده شد.

مجری و گرداننده جلسه، احمد طاهری بارها از جای خود برخاست و برای سخنرانان کف زد و حاضرین جلسه را نیز به‌از جا برخاستن و تشویق کردن سخنرانان و مخالفت با هر اعتراضی دعوت می‌نمود.

در بیرون از جلسه بحث‌ها بسیار داغ‌تر بود. جمعیت طرفدار کنفرانس که می‌گفتند از اعمال غیر دمکراتیک معتبرضیین خجالت می‌کشند، یکسره از قانون دمکراسی دم می‌زنند! قانونی که طبق آن مخالف، حتی حق درخواست اعلام یک دقیقه سکوت هم ندارد.

شخصی را که پلیس داخل سالن دستگیر کرده بود، خارج از سالن، چنان دوباره کنک زده بود که خود بناچار آمبولانس خبر کرده تا او را به بیمارستان برساند. پلیس شادی امین را هنگام خروج از خانه فرهنگهای جهان دستگیر کرد. جمعیت کثیری تا ساعت ۲ بعد از نیمه شب، مقابل این مرکز ماندند تا وی را که در ماشین مورد ضرب و جرح پلیس قرار گرفته بود، آزاد نمایند.